

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 ПОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧЕСТИТАМ.

ШАЛА У ЛЕДНОЈ РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД К. ТРИФКОВИЋА.

ОСОБЉЕ:

Стева Грабић. — Мара, жена му. — Спира Грабић, стриц му. — Савка собарица. — Јоаким Сапун, берберин.
(Збива се у стану Стеве Грабића у јутру на дан нове године.)

ПРИЗОР I.

(Соба, с лева једна, а с десна двоја врата).

Мара (сама).

Мара (уласи са свим обученом у собу и таре очи.) Чекајући, канде сам и заспала?... Да, да, и то овако обучена! — Колико само може бити сахата? (Погледи на сахат.) Пола седам! Је л' могуће?! А ја сам мислила, да је тек поноћ прошла! Мој муж мора да је после поноћи дошао, јер ја сам до 12 сахата била будна. Да видимо спава ли нам чича (прислушкује на вратима преко пута). Да боме да спава, све хрче! А мој муж? (Уђе у собу до њене собе, и одмах изађе.) Нема га! Постеља ни додирнута! Дакле још није дошао! Дакле банчи, карта се и шта ја знам шта ради. А ја, сиротица, чекам целу ноћ на њега. А то је тек четрнаести дан, разумете ли, четрнаести дан нашег брачног живота, а за тих 14 дана ово је већ трећи пут, да је целу ноћ изостао! Не, — то пре-лази сваку границу, то се више не може трпити! Ја сам најнесрећнија жена на овоме свету! (Баци се на столицу и плаче.) Први пут сам ћутала, нисам му ни речи рекла; други пут сам га молила, да раније дође, а сад, (скочи) сада нити ћу ћутати, нити ћу га молити. Он изостаје целу ноћ! Он ме дакле не воли. Кад м'е не воли, ја му више не требам. Кад му не требам, а ја ћу да

идем. Идем својој матери, не ћу ни часка више да останем. (Хода горе доле.) Јуче је дошао чича у госте, пита за свог красног Стеву, а ја, сиротица, знајући, да не ће доћи пре поноћи кући, лажем да има посла, већ да га не чека. Наместим му брже боље постељу и отерам сиромака человека у 8 сахата у кревет, само да не дозна, да имам мужа бекрију. Њега сам отерала у постељу, слушкињу сам отерала на музiku, све, све само за то, да сакријем његове неваљаштине. Чекам га ко луда целу боговетну ноћ, а њега још нема ни сада у пола седам у јутру. Не, не, — то се више не може трпити, ја га морам оставити! (Оправља се.) Тако! Сад идем својој матери. Не ћу да знам за њега ни да је жив! (Пође.) Ал' не! Обу да му рекнем, да је бекрија, који не заслужује такве жене као што сам ја. (Седне и пише.) „Господине! Ви сте једна лола, једна бекрија, који целу ноћ тумарате. Ви не заслужујете, да вас дочекам! За то збогом! Мара.“ Тако! Сад још да запечатим! Тако! А с поља ћемо написати: „Моме мужу.“ Шта? Не ћемо тако, он није више мој муж... Он је за мене стран, дакле: „Господину С. Грабићу овде.“ Тако! Писмо ћу овде на столу да оставим... На сад збогом кућо, у којој сам 14 дана и сретно и несретно проживила! Збогом господине мужу, тражите себи другу жену! (Изађе нагло.) (Наставиће се.)

ОГЛЕДИ НА ПОЉУ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ.

ТРАГИЧАР.

(Свршетак.)

Непрестано са великим предметима бавећи се, наилази трагичар у своме приказивању на големе тешкоће, па све ако их јуначки и свлада, то га врло ретко очекује награда слушалаца; а шаљивчина са много мање муке бурним одобравањем и пљескањем бива награђен и пропраћен, јер је његов делокруг радње познат из свакидашњег живота, с тога и слушаоци много га лакше могу појмити.

Глас свој мора трагични глумац при учењу каквог драматског предмета удешавати и превијати у свима модулацијама, како би могао потпуно расудити, колико га треба у нужно време дигнути или спустити, да га у разним прелазима нити сувише високо нити сувише дубоко употреби. Кад н. пр. Валнстајн своме ађутанту каже: „Иди, Најмане. Да се повуку с места, моја је заповест, и нека у понизности бућећи чекају, што ће ми се допасти да радим.“ — Ту лежи сва јачина у неколико простих речи у озбиљном строгом гласу глумца који их изговара. Са виком и претњом само би јунаке срамотио и понизио, а и такова заповест не би никада страх улевала. Или противно, н. пр. Ричерд III. кад у смртном очајању помоћи тражећи повише: „Коња! Коња! Краљевство моје за једног коња!“ — Кад би место тог последњег снажног душевног потреса јунака, што пропада, само неко неприродно крештање чули, зар нам не би тако првећ брза пренаглашеност и малаксалост физичних средстава, код таког важног карактеристичног момента, где с нестриљењем очекујемо вршак ефекта и јачине гласа, морала разорити све лепе слике, што смо их с узбуђењем пратили, кад би глумац завршетак драматске дивске слике тако невешто завршио?

Лепа је особа смешна, кад се, ако је само голом лепотом изолована, у појави

креће, побуђује често пута и негодовање, кад расудност не управља гестом, мимичним изразом у свима околностима и променама страсти.

Несретна њежност, непрекидни њежни гласови, тихи једва приметни говор, од туге задржано кретање — то је најтежа задаћа за глумца, и често пута многи приказиваč склизне на путу тог најтежег, али најнесретнијег приказивања.

Осетљив бити и осећати, то није до вољно, да и у срцима других осећање побудимо, и сузе ронити, није најсигурујије средство, да их можемо и гледаоцу изматити. Моћи a tempo плакати и не плакати, то управо не спада у позоришну вештину; на против: једна једина општроумна реч, довољно наглашена, достојанствено и с осећањем изражена, учини често пута више утиска, него читава улога плачне Лујзе (Сплетка и љубав) или улога старог Мора, и т. д.

Више је њежности и илеменитости једну сузу пролити, него пустити их да потоцима теку. Последње показује слабост или подлост. Осећај, сузе у изразу једног вештака може разумне и расудне гледаоце пре умекшати и на сажаљење побудити, а један уздах може много боље означити жалост и тугу, него све сузе што би их могао приказиваč пролити.

Остаје даље нешто особично у приказиваčkoј вештини, не заборавити човека као јунака, љубавника, комичара, и т. д. а песник као и глумац увек ће сликати „лену природу“, ако, као вештаци, те све осећаје буду поштовали.

Свака глумачка мајсторија, била у трагедији или у шаљивој игри, ако не извире управо из ситуације, и або није општроумно сваћена и изведена, замршује сцену и квари сваку илузију.

По Е. Герберу,

М. Храћанин Станчић,
глумац.

Л И С Т И Ј М.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Париска сиротиња“) давана је по други пут 25. фебруара. Андију Бернијера представљаше мили гост наш, г. Т. Јовановић, а Плантрова Брани. Остало је подела улога стара. Јовановић је по струци љубавник, али нити је првога дана ни овога пута приказивао улоге своје врсте (јер се због женских улога није могоа друкчије удесити репертоар): Робен је више тако звана „сајна“ улога, а у Бернијеру је заступљена љубав синовља и братска, а не сполнна. Па ипак га је публика свесрдно дочекала, помњиво и са живим учешћем пратила му игру, и на крају му се бујно одизвала. Већ сама његова пријатна појава, окружло грацијозно кретање, фино импозантно држање — кадри су задобити гледаоца; али из топле и осећања пуне игре његове провирује свуда љубавник, па и простодушно лакоуман уме бити и готов на рад и својтљив и импозантно свестан о правом човечијем достојанству. Неје чудо да када што га је публика онако топло примила и изазивањем одликovala. Брана (Плантров) је ваљао одговорио своме задатку. У предигри беше истина више лукави лис него лакоумни раскошиник, али после иђаше све добро; само би ваљало да у претпоследњем чину рације легне спавати, јер се тако больма увлачи онај загушни ваздух, који треба да га запесе. Сцена кад се гуштио беше уметнички изведена. С радиони потврђујемо, да је цела представа испала складно, јер су сви остали чланови играли боље но први пут. Ово не бива сваки пут на нашим глумионицама, па за то спомињемо с хвалом.

Још нам ваља похвалити и наши позоришни свирачки збор, који је о овој представи све саме нове комаде, 7 на броју, свирао тако лепо, да му је публика, која је дворану напунила, тапшањем своје допадање изјављivala. Између нових комада особито се допала увертира у оперу: „Виљем Тел“ од Росинија. Та је увертира тако вешто и прецизно одевирана, да је милина била слушати је.

Б.

П О З О Р И Џ Т Е.

* (Драматично друштво у Љубљани) издало је прошле године ова позоришна дела: а) Свој годишњи извештај за четврто друштвено лето 1870; — б) од Славенске Талије, збирке драматичних дела и игара, ових једанаест мањих комада у преводу: Тражи се власничка, Забавница, Законске основе, Глава I., II. и III. (с чешкога), Мутавац, Телеграм, (с чешкога,) Не зна сам шта хоће, Она ме љуби! (с чешкога), Господин родитељ (чешкога), Ускок, Удовица и удовац.

Осим тога изашли су ови оригинални: Славија, драма у два чина, од А. Ј. и позоришна дела Јована Веселог Косеског.

* (Народно позориште у Љубљани.) Последње представе биле су: Расина, од Рајмунда, и Едуард у Шкотској, историјска драма у 3 чина.

К ЊИЖЕВНОСТ.

* (Нове књиге.) Сад је баш изашла и у трговини Стеве Ратковића у Новом Саду може се нова књига добити: Школски надзорник, шаљива игра с певањем у једној радњи, написао Коста Трифковић. Друго име, „Зборник позоришних дела“, издање управе српског народног позоришта у Новом Саду. Са повећим списком свих позоришних комада, који су за штампање. Цена само 20 новчића.

У Београду је изашла: Хигијена или наука о здрављу, за народне учитеље написао др. Милан Јовановић. На 8-ини, стр. 311, цена 5 гроша (50 новчића).

Рад у школи (методика), за учитељске приправнике и учитеље основних школа — по Карлу Керу — превео и прерадио Стеван Д. Поповић, професор у препарандији крагујевачкој. На 8-ини, стр. 547. Стоје 10 гроша (1 фор.).

У Београду је изашла књига: Бомбардање Београда (1862) по аутентичним изворима и са објашњавајућим документима. На 8-ини, 10 табака, цена 6 гроша (60 новчића). Чист доходак намењен је на споменик кнезу Михаилу. Веле да је ову брошури написао намесник Јован Ристић.

Изашла је књижница: Први Франклинов пут у поларну Америку. Друго име: Библиотека за народ, свеска прва (стоји 50 пари или 12 новч.) Издаје и уређује књижар Велимир Валожић. У Београду 1872. Сваки 15 дана излази по једна овака књижница на 16-ини. Уписане цене за три месеца 6 гроша (60 новчића).

Забавна библиотека. I. свеска. Чичиковљеви до-гађаји или мртве душе. Роман Николе В. Гогоља. Превели Љубомир Миљковић и Милован Ђ. Глишић. Део први. Издаје главна српска књижка Ј. Д. Лазаревића. У Београду у државној штампарији 1871. На мал. 8-ини, VI., 207 стр. 1. л. Стоји 60 ц. а. вр. или 6 гроша чарши.

* (Школски лист „Просвета“.) Од нове године излази у Загребу недељни школски лист, по имениу Просвета, под уредништвом Ивана Филиповића. Стоје 5 фор. на годину.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИДАТА

ПРЕДСТАВА 35.

БРОЈ 23.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 2 МАРТА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

Н О В И Й П Л Е М И Ъ.

ПОЗОРИЩНА ИГРА У 5 РАЗДЕЛА, ПО Е. А. ГЕРНЕРУ ПОСРБИО ЛАЗА ТЕЛЕЧКИ.

ОСОБЕ:

Манојло Безарић, трговац	Брани.
Фемка, жена му	Ј. Маринковића.
Зорка { њихове кћери	К. Савићева.
Мера \	Л. Маринковићева.
Пратљача, кломфер, безарићев шурак	Рашић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.
Јелица, њихова кћи	Л. Хацићева.
Младен Веровић, први контоариста код Безарића	Недељковић.
Омер Ружић, практиканат код Безарића	Станчић.
Чика Спиридон, безарићев фактотум	Суботић.
Поджупан Палковић	Зорић.
Север, син му	Лесковић.
Мијат, шегрт пратљачин	Ђ. Зорићева.
Јован, слуга	Хацић.
Жупанијски пандур	Соколовић.
Жан, послужитељ	Бунић.

Збива се: прва радња у кући безарићевој, друга, трећа и четврта радња у кући безарићевој и пратља-
чинаој, а пета радња у кући безарићевој.

У неделю 5 марта: „ПОТУРИЦА.“ Драма у 4 раздела, с певањем, од И. Кукуљевића Саблинског.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 нов. а. вр. и то: у трговини Шере Попадића, Ђаје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

БОЛУЈЕ: М. НЕДЕЉКОВИЋКА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.